

ДОВЖИК М.Я., канд. техн. наук, доц., декан факультету;
dovgukm@ukr.net

ЗУБКО В.М., канд. техн. наук, доц., завідувач кафедри
zubkovladislav@ukr.net

Сумський національний аграрний університет;

КУВАЧОВ В.П., канд. техн. наук, доц., завідувач кафедри;
mtf@tsatu.edu.ua

КЮРЧЕВ С.В., д-р техн. наук, проф., декан факультету;
mtf@tsatu.edu.ua

*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного;*

ПАСТУХОВ В.І., д-р техн. наук, проф.
pastukhov.v@ukr.net

*Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка;*

ПАСТУШЕНКО С.І., д-р техн. наук, проф., завідувач кафедри
52701hi@gmail.com

ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ АГРОІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Агроінженер – одна з найбільш затребуваних на ринку праці спеціальностей, фахівців якої потребує значна частина діючих агропідприємств.

На відміну від здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, практична підготовки здобувачів вищої освіти денної форми навчання має забезпечувати одержання ними не робітничого фаху з одного (вузькоспеціалізованого) напрямку, якій «відточується» протягом всього навчання, а поглиблені фахові знання з інженерії у рослинництві, тваринництві, первинній обробці та зберіганні сільськогосподарської продукції. Це забезпечує формування саме інженерних компетенцій, знання та розуміння технологій і механізованих технологічних процесів, створює платформу для прийняття ефективних інженерних рішень.

За нашим досвідом впровадження дуальних навчальних програм здобувачів вищої освіти агроінженерних спеціальностей сьогодні ми виокремлюємо такі основні проблеми їхньої реалізації.

1. Інженер мусить розуміти явища з позицій науки, техніки і людських можливостей; поєднувати абстрактне з конкретним; використовувати суму знань для розуміння складних явищ; створювати, винаходити, розвивати тощо. Здатність до творчості потребує розвитку ідей, пошуків, міркувань.

Інженер повинен мати власну думку про кожне явище чи процес, бути здатним до новаторства, синтезування засобів, мати знання в галузі економіки та соціології з метою створення цінностей нині та в майбутньому. А чи можна досягти здобувачам агроінженерної спеціальності вказаних цілей навчання в системі дуальної освіти? Питання залишається відкритим. Оскільки з позиції поліфункціональності сільськогосподарського виробництва будь-який роботодавець не в змозі повною мірою розкрити особливості в галузях землеробства і тваринництва, техніки та її використання в галузі.

2. Чи варто ЗВО будувати концепцію впровадження в освітній процес системи дуальної освіти, повністю покладаючись на реалізацію практичної частини дуальних навчальних програм здобувачів вищої освіти агроінженерних спеціальностей тільки можливостями роботодавців?

3. Як викладати в умовах виробництва фахові дисципліни освітньої програми підготовки агроінженера? Наприклад, «Машиновикористання в землеробстві»? Агropідприємство має можливість показати окремі приклади використання техніки (ефективні або неефективні), але представити усі можливі варіанти і їх проаналізувати – навряд чи. Або дисципліни «Сільськогосподарські машини». Дійсно, сучасний завод, що виробляє с/г техніку, має чудову базу для вивчення окремих зразків с/г техніки, але номенклатура його продукції не зможе відповідати усім групам машин, які має опанувати фахівець відповідно до програми. Таким чином, досконало вивчивши сівалки на заводі, який їх виробляє, студент не матиме уяви про будову плугів, культиваторів, зернозбиральних комбайнів тощо.

4. Варто щиро відзначити, що професійна підготовка викладачів ЗВО повною мірою не задовольняє рівню сучасного виробництва, оскільки немає тісного зв'язку з підприємствами галузі (зазвичай, він ґрунтується на можливостях викладачів, а не на інституційних), підвищення кваліфікації повною мірою не забезпечується фінансуванням, що не дозволяє системно відвідувати тематичні вітчизняні і закордонні виставки, проводити дослідження в сучасних наукових лабораторіях.

5. Можливість в разі спрямування зусиль стейкхолдерів тільки на підвищення стандартів професійної складової підготовки здобувача (поліпшення практичної підготовки з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації) втратити якість стандартів людської етики і моралі для майбутніх керівників агросектору – бути духовно живою, інтелектуально бадьорою, фізично дисциплінованою і соціально майстерною людиною.

Перспективними елементами та рекомендаціями щодо впровадження дуальних навчальних програм підготовки здобувачів з агроінженерії є:

- урахування досвіду стейкхолдерів та аналогічних вітчизняних і іноземних освітніх програм щодо змісту і структури освітніх компонентів, які формують професійні компетентності здобувачів;

- введення вибіркового компоненту освітньої програми, що дозволяє претендентам на посаду презентувати себе роботодавцям;
- участь викладачів та студентів у програмах міжнародної академічної мобільності з метою ознайомлення з найкращими практиками інших ЗВО, участь в курсах і тренінгах ЗВО (неформальна освіта), результати навчання яких можуть бути визнані на обраній здобувачем освітньої програми;
- набуття викладачами практичного досвіду роботи в агросередовищі як експертів, провідних фахівців найкращих підприємств регіону на взаємовигідних умовах із роботодавцями;
- удосконалення системи матеріального стимулювання викладацької майстерності на основі рейтингування професійних досягнень викладачів;
- залучення до проведення занять, тренінгів професіоналів-практиків, в тому числі і випускників ЗВО минулих років, на умовах зовнішнього сумісництва або погодинної оплати праці;
- використання в освітньому процесі онлайн-вебінарів з вітчизняними і закордонними науковцями та практиками;
- формування програм стажування викладачів на виробництві, роблячи акцент на вивченні сучасного обладнання, аналізі технологій та технологічних ліній, що дозволяє створювати методичне забезпечення з описом проблем на прикладі реальних кейсів, створення відеоуроків та постійну модернізацію дистанційної платформи навчання, яка буде завжди у доступі студента у режимі 24/7. Здобувача поступово вводять у підприємство, без стресових ситуацій і дистанційно, що є позитивним для усіх сторін процесу;
- оприлюднення на вебсайті ЗВО інформації про можливості навчання за дуальною формою здобуття освіти, з можливістю: обрання компаній-партнерів; спеціальності і кваліфікації; формальних вимог до особистісних якостей охочих поєднувати навчання та роботу; надання можливостей здобувачеві сприяти налагодженню співпраці із компанією, в якій бажав би працювати;
- впровадження концепції партнерських відносин з агробізнесом. Постійні професійні консультації та робочі зустрічі менеджменту підприємств та ЗВО разом з викладачами створюють домовленості для швидкого реагування на потреби бізнесу в умовах реновації виробничих потужностей. «Розуміння» ситуацій та потреб реальних підприємств учасниками процесу (керівництва підприємства → керівництва ЗВО → викладачами фахових дисциплін) забезпечує швидке реагування та зміни програм навчання як загалом, так і зміни навчальних модулів відповідно до потреб бізнесу;
- використання можливостей стейкхолдерів з виробництва і бізнесу щодо сезонного залучення сучасної сільськогосподарської техніки в освітній процес на умовах відповідального зберігання. Реалізація спільних проєктів створення агрополігонів, навчальних і наукових лабораторних комплексів в

системі дуальної освіти, що забезпечують якість теоретичної підготовки, скорочують час навчання на виробництві та стимулюють розвиток науки для реального сектору. Особливостями лабораторій має бути їх міждисциплінарність – можливість поєднання фахових компетенцій з різних освітніх програм.

- діяльність центрів навчально-практичної підготовки, створених в окремих ЗВО, і які дозволяють швидко адаптувати здобувача до умов виробництва. На базі центру студенти мають можливість отримати перші робітничі професії. Це продукує передумови для повноцінного виконання виробничих завдань здобувачем в умовах виробництва.

Таким чином, на нашу думку, реалізація висловлених рекомендацій, дозволить відчутно підвищити якість підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти на умовах рівноправного партнерства закладів вищої освіти, роботодавців та здобувачів освіти з метою набуття останніми досвіду практичного застосування компетентностей та їх адаптації до умов реальної професійної діяльності.

ЧАЛИЙ В.І., завідувач відділення агроінженерії

Глухівський агротехнічний інститут імені С.А. Ковпака Сумського НАУ
vyacheslav.chaly@gmail.com

ВИКЛАДАЧ ТА НАСТАВНИК У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ

Впровадження нової концепції освіти у заклади вищої освіти сприяло їх автономізації, що свідчить про його самостійність, незалежність і відповідальність у прийнятті рішень щодо розвитку академічних свобод, організації освітньої діяльності, наукових досліджень, контроль та управління.

Крім того, під час реформування системи професійної освіти виникла потреба в її практичній спрямованості та залученні до освітнього процесу замовників майбутніх працівників. Як відомо, сьогодні під час професійної підготовки майбутніх фахівців беруть активну участь заклади освіти та підприємства, що відіграє важливе значення в освіті з метою удосконалення якості навчання, крім того, – відповідності до європейських стандартів та запитів українського ринку праці.

Таким чином, актуальною проблемою організації освітньої діяльності є впровадження дуального навчання як однієї з форм практичної професійної освіти. Система дуальної підготовки майбутніх фахівців сприяє підвищенню ефективності та успішності професійної освіти.